

Sygn. akt I NSK 15/22

POSTANOWIENIE

Dnia 5 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot

w sprawie z odwołania M. [...],

w C. sp. z o.o.

przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki

o wymierzenie kary pieniężnej,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...], z dnia 20 września 2021 r., sygn. akt VII AGa [...],,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 5 października 2022 r. wniosku sędziego Sądu Najwyższego Grzegorza Żmija o wyłączenie od orzekania w sprawie I NSK 15/22,

oddala wniosek.

UZASADNIENIE

Decyzją z 20 czerwca 2018 r. nr [...], Prezes Urzędu Regulacji Energetyki uznał, że M. [...], w C. sp. z o.o. w odniesieniu do wskazanych obiektów i dni naruszyło obowiązek stosowania się do ograniczeń w dostarczaniu i poborze energii elektrycznej wynikający z art. 11 i art. 11d ust. 3 PE co podlegało karze pieniężnej określonej w art. 56 ust. 1 pkt 3a PE i za te działania wymierzył powodowi karę pieniężną. Od decyzji powód wniósł odwołanie.

Wyrokiem z 23 maja 2020 r. Sąd Okręgowy w W. – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, XVII AmE [...], oddalił odwołanie i rozstrzygnął o kosztach postępowania. Powód zaskarżył wyrok apelacją.

Wyrokiem z 20 września 2021 r., VII AGa [...], Sąd Apelacyjny w [...] Wydział VII Gospodarczy i Własności Intelektualnej oddalił apelację i rozstrzygnął o kosztach postępowania w instancji odwoławczej.

Powód skargą kasacyjną zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] w całości, wniósł o jego uchylenie oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w W. i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę pozwany wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zwrot kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Na podstawie art. 83a ust. 1 zd. 1 i ust. 7 Regulaminu Sądu Najwyższego zarządzeniem z 8 kwietnia 2022 r. sprawa została przydzielona i do rozpoznania sprawy został wyznaczony Sędzia SN Grzegorz Żmij.

W dniu 20 września 2022 r. Sędzia SN Grzegorz Żmij w trybie art. 51 k.p.c. w zw. z art. 49 k.p.c. złożył zawiadomienie wnosząc o wyłączenie od orzekania w przedmiotowej sprawie. Jako podstawę swojego żądania wskazał, że w sprawie pełnomocnikiem skarżącego – powoda jest adw. R. P., którego zna osobiście z racji pracy do 2001 r. w kancelarii adwokata J. R., z którym był spowinowacony. Wskazał, że z adwokatem P. łączyły go w tamtym czasie serdeczne relacje koleżeńskie. Wnioskodawca podniósł, że przez lata nie utrzymywał z nim kontaktu. Jednakże adwokat P. w ostatnim czasie miał widzieć wnioskodawcę w miejscu publicznym, a następnie usiłował bezskutecznie nawiązać z nim kontakt telefoniczny, a także za pomocą SMS proponował spotkanie. W ocenie wnioskodawcy okoliczności te mogą powodować wątpliwości co do jego bezstronności w sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Instytucja wyłączenia sędziego na wniosek albo żądanie ma na celu z jednej strony ochronę prawa do sądu, z drugiej zaś interesu wymiaru sprawiedliwości, które w tym wypadku się splatają. Sędzia w postępowaniu sądowym ma

bowiem pełnić funkcję bezstronnego, niezawisłego i sprawiedliwego arbitra, który zachowuje niezbędny, a zarazem konieczny dystans do stron oraz ich pełnomocników i nie kieruje się osobistymi sympatiami bądź antypatiami. W ten sposób zabezpieczony zostaje interes stron, w szczególności ich prawo do sądu, a także interes wymiaru sprawiedliwości, który zostaje naruszony każdorazowo, kiedy istnieją choćby pozory osobistego zaangażowania sędziego po jednej ze stron. Instytucja ta chronić może również samego sędziego w szczególności, gdy ten dojdzie do wniosku, iż jego udział w sprawie mógłby wywoływać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności, czyli przymiotu stanowiącego cechę konstytutywną urzędu sędziowskiego, a przez to doprowadzić do utraty niezbędnego zaufania. Nie chodzi przy tym o obiektywny brak bezstronności sędziego, lecz o sposób postrzegania przez inne osoby okoliczności dotyczących sędziego (wyrok Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2009 r., I CSK 465/08).

Uznaje się, że okolicznością mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie jest forma emocjonalnego zaangażowania sędziego w odniesieniu do strony postępowania sądowego lub jej przedstawiciela. Orzecznictwo sądowe w szczególności wskazuje na relacje zachodzące pomiędzy sędzią, a innymi podmiotami, takie jak więź rodzinna, przyjaźń, sympatia, nienawiść, niechęć, powiązania majątkowe lub gospodarcze (wyrok SA w [...] z 2 października 2014 r., I ACa [...]). Są to więc typowe relacje dwuczłonowe charakteryzujące się, w zależności od okoliczności, symetrią albo jej brakiem. Konsekwentnie, jeśli określona relacja zbudowana jest na emocji, druga z jej stron może tę emocję odwzajemniać, ale nie musi. Na bezstronność sędziego może bowiem rzutować jego stan emocjonalny związany z udziałem w postępowaniu określonego podmiotu, nawet jeśli ten ostatni nie tylko nie żywi podobnych emocji, ale nawet nie zdaje sobie sprawy z ich występowania po stronie sędziego.

Stosownie do art. 51 k.p.c. sędzia ma obowiązek zawiadomienia sądu o zachodzącej podstawie swego wyłączenia, a zatem poinformowania, że zachodzi okoliczność określona w art. 48 k.p.c. lub 49 k.p.c. Ograniczając rozważania dla relewantnego w niniejszej sprawie art. 49 k.p.c. wskazać należy, że nie każda

okoliczność mogąca teoretycznie wpłynąć na bezstronność sędziego w danej sprawie uzasadnia jego wyłączenie, lecz tylko taka, która „mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie”. Regulacja ustawowa koresponduje w tym zakresie ze standardami Rady Europy. Zgodnie z zaleceniem R(94)12 Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich dotyczące niezawisłości, sprawności i roli sędziów, przyjętym 13 października 1994 r., sędziowie powinni być zobowiązani do „[o]dstępowania od rozpoznawania sprawy lub powstrzymywania się od działania, gdy usprawiedliwiają to uzasadnione powody i tylko w takich wypadkach. Powody takie powinny być przewidziane w ustawie i mogą się odnosić na przykład do poważnych problemów zdrowotnych, konfliktu interesów lub interesu wymiaru sprawiedliwości” (zasada V pkt 3c). Analogicznie § 15 Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów i Asesorów Sądowych (uchwała nr 25/2017 Krajowej Rady Sądownictwa z 13 stycznia 2017 r. w sprawie ogłoszenia ujednoliconego tekstu Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów i Asesorów Sądowych) stanowi: „[s]ędzia może złożyć wniosek o wyłączenie od rozpoznania sprawy tylko wtedy, gdy istnieją do tego uzasadnione podstawy. Niedopuszczalne jest nadużywanie instytucji wyłączenia sędziego”.

Przekładając powyższe na realia rozpatrywanego zawiadomienia rozważyć w pierwszej kolejności należy, czy pomiędzy SSN Grzegorzem Żmijem, a wskazanym pełnomocnikiem strony, zachodzi relacja charakteryzująca się symetrią, a zatem czy stosunek sędziego do pełnomocnika strony jest przez niego odwzajemniany. Niewątpliwie tak byłoby w przypadku przyjaźni, której konstytutywnym elementem jest wzajemność. Z treści złożonego zawiadomienia jednoznacznie wynika, że tego typu relacja („serdeczne relacje koleżeńskie”) zachodziła, jednakże dwadzieścia jeden lat temu. Od tego czasu wnioskodawca nie ma żadnego kontaktu ze wskazanym adwokatem. Konsekwentnie nie można twierdzić, że wskazana relacja występuje obecnie, wnioskodawca nie wskazał zaś żadnej innej relacji o charakterze symetrycznym.

Wykluczenie istnienia relacji symetrycznej nakazuje rozważenie, czy pomiędzy wnioskodawcą, a wskazanym adwokatem nie zachodzi relacja asymetryczna albo nonsymetryczna wiążąca się z określonym stosunkiem

emocjonalnym jedynie po stronie sędziego. Z treści zawiadomienia wynika, że SSN Grzegorz Żmij od 2001 r. nie utrzymuje ze wskazanym adwokatem jakichkolwiek kontaktów, a jednocześnie ich zakończenie w 2001 r. nie było związane z okolicznościami dotyczącymi ich wzajemnych relacji. Konsekwentnie brak jest podstaw do stwierdzenia, iż po stronie sędziego występują jakiekolwiek okoliczności, które mogłyby wpływać na jego bezstronność, a tym bardziej mogące zostać określone w kategoriach „uzasadnionej wątpliwości”.

Wskazane w zawiadomieniu okoliczności, czyli dostrzeżenie przez adwokata w miejscu publicznym SSN Grzegorza Żmija, a także bezskuteczna próba nawiązania kontaktu z sędzią, wskazywać by mogła na istnienie po stronie adwokata nieokreślonej formy zaangażowania emocjonalnego. Nawet jeśli przyjąć takie założenie, a podkreślić należy, że nie znajduje podstaw w treści zawiadomienia, okoliczność ta w żaden sposób nie przekłada się na bezstronność sędziego. Za okoliczność notoryjną uznać bowiem należy dokonywanie przez strony oraz ich pełnomocników ocen pracy sędziowskiej i samych sędziów, a także istnienie związanych z tym stosunków o charakterze emocjonalnym. Jest to niejako wpisane w dynamikę postępowania sądowego. Okoliczności te nie przekładają się, jednakże *per se* i przekładać nie mogą na kwestię bezstronności sędziego.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy uznał, że w sprawie nie istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności SSN Grzegorza Żmija i orzekł jak w sentencji.

[as],